

Шаgrenєва А.І., студентка, Множинська Р.В., канд. філос. наук, доц.

Київський національний університет технологій та дизайну

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті йдеться про вимогу переходу до інноваційної освіти, яка зумовлена викликами сьогодення. Підкреслено значення інноваційного навчання у процесі функціонування сучасного університету як інструменту інтеграції в світовий освітній простір. Наголошується, що інноваційна спрямованість системи вищої освіти, яка реалізується через підвищення рівня комп'ютеризації навчальних закладів, активізацію науково-дослідної діяльності, утворення інноваційних структур у ЗВО є одним з стратегічних пріоритетів. Визначено характерні відмінності традиційного та інноваційного навчання, досліджено різні варіанти існування інноваційних методів навчання та основні підходи до вибору інноваційних методів відповідно до навчальної мети заняття, переваги та недоліки використання окремих методів. Також конкретизуються поняття «освітня інновація», «інноваційний університет», аналізуються деякі нові методи навчання у ЗВО.

Ключові слова: стратегія; пріоритет; інноваційні методи навчання у закладі вищої освіти; сучасний університет.

Shagreneva A.I., Mnozhynska R.V.

Kyiv National University of Technologies and Design

STRATEGIC PRIORITIES OF MODERN EDUCATION

Abstract. The article deals with the requirement of transition to innovative education, which is due to today's challenges. The importance of innovative learning in the process of functioning of a modern university as a tool of integration into the world educational space is emphasized. It is emphasized that the innovative orientation of the higher education system, which is implemented through increasing the level of computerization of educational institutions, intensification of research activities, the formation of innovative structures in the Free Economic Zone is one of the strategic priorities. The characteristic differences of traditional and innovative teaching are determined, different variants of existence of innovative teaching methods are investigated, and the main approaches to the choice of innovative methods according to the educational purpose of employment, advantages and disadvantages of use of separate methods. The concepts of "educational innovation", "innovative university" are also specified, some innovative methods of teaching at the university are analyzed.

Keywords: educational innovation; innovative methods of teaching in a higher educational institution; innovative university.

Вступ. Однією з головних ознак сучасного суспільства є стратегія розвитку на основі інновацій. Цей процес у повній мірі реалізовується й у освітній галузі, зокрема у вищій освіті, оскільки саме ця сфера у великій мірі визначає поступальний рух економіки кожної держави. Інноваційна спрямованість системи вищої освіти, що реалізується через підвищення рівня комп'ютеризації навчальних закладів, активізацію науково-дослідної діяльності, утворення інноваційних структур в університетах є одним з стратегічних пріоритетів України. Традиційна для минулого освіта як система, спрямована на пасивне отримання та відтворення знань відстає на сьогоднішній день від реальних вимог ринку праці [7, с. 30].

Постановка проблеми. Вимога переходу до інноваційної освіти зумовлена викликами сьогодення, особливо в контексті інтеграції вітчизняної освітньої галузі до європейського та світового освітнього простору. Зараз перед вищими навчальними закладами стоїть завдання постійного підвищення якості освіти, модернізації її змісту,

розробка й впровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій, створення умов для підготовки фахівця, придатного «для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності» [10, с. 5].

Інновації в освіті – це процес створення, впровадження та поширення в освітній діяльності нових підходів, ідей, методів та прийомів, технологій, спрямованих на оновлення, модернізацію, трансформацію навчального процесу відповідно до вимог часу. Зокрема для вищої школи визначальним має бути формування у студентів системного підходу до аналізу професійних завдань, стратегічного мислення, здатності до соціальної мобільності, прагнення до самонавчання, самовиховання та самовдосконалення впродовж усього активного трудового життя. А це можна досягнути, перш за все, за рахунок трансформації свідомості викладачів університетів, переозброєння їх новими підходами до професійної діяльності в рамках «моделі студентоцентричного навчання», постійна імплементація інноваційних методів у навчальний процес вищої школи як один з кроків у започаткуванні інноваційних університетів та етапу у процесі інтернаціоналізації вищої школи України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що питання впровадження інноваційних підходів у вищій школі розглядаються у працях В. Андрущенка, І. Дичківської, В. Кременя, А. Кузьмінського, В. Лугового, В. Морозова, П. Сауха, Т. Туркот, Д. Чернілевського та інших. Зокрема В. Андрущенко аналізує співвідношення необхідних інновацій та традиційної складової в освіті, що потребує докорінних змін освітньої галузі [3, с. 7], І. Дичківська зазначає, що інноваційне навчання ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностях, високих соціально-адаптаційних можливостях особистості [7, с. 34]. Сутність інновації в її концептуальному, історичному та методологічному вимірах, а також інноваційний розвиток освіти в контексті творчості розглядаються в монографії за редакцією В. Кременя [8, с. 22]. Посвідчення традиційних та інноваційних методів навчання в контексті загальних засад педагогіки вищої школи розглядаються Т. Туркот [2, с. 12] та Д. Чернілевським [9, с. 55].

Мета статті – дати узагальнену характеристику освітніх інновацій, визначити деякі ознаки інноваційного університету, уточнити сутність та особливості окремих інноваційних методів навчання майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. Під інноваційною освітою розуміють галузь, яка постійно оновлюється знаннями, технологіями, засобами навчання, організаційними та управлінськими підходами. Отже інновація освіти – цілеспрямований процес змін, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог [12, с. 183], а сама освіта перетворюється на ефективний важіль економіки знань, на інноваційне середовище, у якому студенти отримують навички і вміння самостійно оволодівати знаннями протягом життя та застосовувати це знання в практичній діяльності [1, с. 16].

Інноваційний університет як вища стадія дослідницького закладу має бути центром інноваційних процесів, де докладаються як державні, так і комерційні ресурси та реалізуються наукові проекти. Він характеризується наявністю інноваційної інфраструктури, яку утворюють центри трансферу технологій, інноваційного консалтингу, бізнес-інкубатори, малі інноваційні компанії, науковий парк. Він зберігає академічну складову, але при цьому працює за трьома взаємопов'язаними напрямками – освіта, наукові дослідження, інновації [4, с. 19]. Поряд з реалізацією наукових проектів актуальним завданням інноваційного університету є якісна підготовка інноваційно орієнтованих фахівців у пріоритетних галузях техніки і технологій, поширення і застосування новітніх знань в умовах інноваційного середовища, тобто розробка і впровадження нових технологій освіти на основі компетентнісного підходу [10, с. 20].

Складовою цілісного педагогічного процесу є навчальний процес, якому притаманні інноваційні ознаки. Інноваційність навчального процесу має свої особливості – спочатку формулюється філософія інновацій, що потім конкретизується в його основних елементах (цільовому, змістовому, процесуальному, технологічному та оцінному).

До сучасних психолого-педагогічних інновацій у вітчизняній системі освіти, в тому числі вищої, належать реалізовані нововведення [8, с. 33] у: зміст, методи, прийоми і форми навчальної діяльності та виховання особистості (методики і технології); зміст і форми організації управління освітньою системою, а також в організаційну структуру закладів освіти; засоби навчання і виховання; особистісні установки викладача, оскільки навчальний процес має бути діалогом особистостей викладача і студента, що суттєво покращує мотивацію студентів до навчання. Характерною ознакою інноваційної освіти є особистісно-орієнтоване навчання, яке підпорядковане таким закономірностям [21, с. 184]:

1. Навчальна дисципліна є не фрагментом змісту освіти, а подією в житті особистості, що дає цілісний життєвий досвід, в якому отримані знання є його елементом, частиною.

2. Проектування навчального процесу є предметом сумісної діяльності викладача і студента, способом їх життєдіяльності як суб'єктів освіти.

3. Навчальний процес набуває вигляду дослідження, пошуку, навчальної гри, що стають джерелом досвіду.

4. Змінюються функції міжособистісного спілкування між викладачем та студентами: педагог стає особою, що забезпечує успішну групову комунікацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, одним із джерел інформації.

Також є важливим розвиток суб'єктів навчальної діяльності здійснюється через усвідомлення цілісної життєдіяльності, що передбачає імітаційно-рольове відтворення життєвих ролей і ситуацій, конструювання і організацію навчального матеріалу у такий спосіб, щоб студент сам міг вибрати зміст, форму і вид навчально-пізнавальної діяльності та засоби самоконтролю [8, с. 57].

Кожний з інноваційних методів навчання має свої переваги та недоліки. Наприклад, метод кейсів передбачає прийняття студентами конкретного рішення у запропонованій ситуації. Для ефективного використання цього методу інформація, що становить кейс, має відображати проблему з майбутньої професійної діяльності, що може бути розв'язана декількома варіантами. Кожна група студентів у результаті обговорення пропонує свій варіант розв'язання проблеми, обґрунтовуючи його з опорою на отримані знання з дисципліни. Викладач, готуючись до такого заняття, систематизує матеріал курсу, доповнює його міжпредметними зв'язками, спрямовує студентів на професійний, а не побутовий підхід до аналізу ситуації [9, с. 330]. Проте існують переваги і недоліки методу кейсів.

Перевагою є можливість виявляти, аналізувати та прораховувати кожний крок значною мірою доповнює теоретичні аспекти розгляду проблеми. Створюється унікальна можливість вивчити складні професійні питання в емоційно-сприятливій атмосфері навчального процесу. Комунікативна природа методу надає можливості при наявності відповідних знань здійснити швидко, але ґрунтовну оцінку обговорюваних питань та запропонованих рішень.

Недоліком може бути те, що у аналогічній реальній ситуації молодий фахівець без підтримки групи навряд чи зможе швидко пригадати отриманий досвід. Це може привести до розчарування у подальшому. Часові обмеження можуть не дати можливості групі виробити об'єктивні та ефективні шляхи вирішення проблеми. Це може привести до незадоволення методом. Низька активність студентів приводить до

зниження ефективності методу. Студенти можуть відчувати дискомфорт, якщо не відчують підтримки викладача або однокурсників [6, с. 167].

На вибір методів, форм та засобів навчання впливають особливості навчальної дисципліни, характер навчального матеріалу, обсяг часу, що відводиться на вивчення матеріалу, рівень загальної підготовленості групи, особливості навчально-матеріальної бази.

Вирішальну роль в оволодінні викладачами вітчизняних університетів інноваційними технологіями та методами може відіграти їх стажування у провідних вищих навчальних закладах за кордоном, а також участь у процесі академічної мобільності. Необхідна зміна застарілих стереотипів щодо викладацької діяльності, що має бути стимулом не тільки до ґрунтовного вивчення іноземної мови, а й до використання індивідуальних, дослідницьких, проектних, практичних методів педагогічної взаємодії. Такі підходи оптимально можуть бути реалізованими в рамках педагогічної діяльності або стажування за міжнародними програмами, які є складовими процесу інтернаціоналізації вищої освіти України. [8, с. 216].

Висновки. На підставі аналізу наукових досліджень та методичної літератури щодо впровадження інноваційних методів навчання у вищій школі показано, що: пріоритетом національної концепції реформування і модернізації вищої освіти є створення інноваційного освітнього середовища у вищих навчальних закладах через сприяння прогресивним нововведенням, в тому числі імплементації інноваційних методів навчання як складової частини формування університету інноваційного (підприємницького) типу. Саме застосування широкого діапазону новітніх методів навчання стане однією з ознак інноваційних університетів і започаткує процес інтернаціоналізації вищої школи України. Кожний вищий навчальний заклад створює свою базу найбільш часто використовуваних інноваційних методів із врахуванням специфіки викладацького складу, контингенту студентів, особливостей спеціальностей, фахівців з яких готує конкретний виш, матеріально-технічного забезпечення та ін. Сукупність цих методів утворює методичну скарбницю національної вищої школи, яка свідчить про серйозну і копітку роботу щодо утвердження європейських якостей у вищій освіті України [8, с. 45].

Успішне запровадження інноваційних методів навчання вимагає системної роботи, для якої необхідно : переглянути зміст і спрямованість підготовки та підвищення кваліфікації (стажування) педагогів з метою формування їх професійної готовності до роботи в умовах інноваційного навчання; сприяти участі викладачів у процесі академічної мобільності, зокрема у міжнародних програмах обміну та стажування; запровадити систему матеріального стимулювання педагогів, які активно і ефективно впроваджують інноваційні методи у навчальний процес [10, с. 26].

Список використаної літератури

1. Андрущенко В. Європейський педагогічний досвід та національний досвід: гармонізація пріоритетів / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2014. – № 3. – С. 55.
2. Вашук Ф. Г. Перехід до інноваційних технологій у вищій освіті – вимога часу / Ф. Г. Вашук // Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія / за заг. ред. Ф. Г. Вашука. – Ужгород: ЗакДУ, 2011. – 560 с. – (Серія: Євроінтеграція: український вимір; Вип. 16). – С. 290–305.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія / за ред. П. Ю. Сауха. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – 444 с.
5. Інноваційна діяльність університетів України: аналітичний огляд / за заг. ред. І. В. Артёмова. – Ужгород: ПП "АУТОДОР-ШАРК", 2015. – 162 с.
6. Луговий В. І. Управління якістю викладання у вищій школі: теоретико-методологічний і практичний аспекти / В. І. Луговий // Психолого-педагогічні засади проектування інноваційних технологій

- викладання у вищій школі: монографія / авт. кол.: В. Луговий, М. Левшин, О. Бондаренко та ін.; за ред. В. П. Андрущенко, В. І. Лугового]. – К.: Педагогічна думка, 2011. – 260 с.
7. Морозов В. Філософія впровадження інновацій у педагогічний процес / В. Морозов // Вища освіта України. – 2014. – № 2. – С. 36–39.
8. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура: монографія / ред. кол.: В. Г. Кремень, В. В. Ільїн, С. В. Пролєєв; за ред. В. Г. Кременя. – К.: Пед. думка. 2008. – 470 с.
9. Харківська А. А. Системний підхід та інновації в сучасній педагогічній науці / А. А. Харківська // Міжнародний науковий вісник: збірник наукових статей за матеріалами XXVII Міжнародної науково-практичної конференції, Ужгород –Будапешт, 26–29 листопада 2013 року / ред. кол. В. І. Смоланка (голова), І. В. Артёмов та ін. – Ужгород: ДВНЗ "УжНУ", 2014. – Вип. 8 (27). – 376 с.
10. Чернілевський Д. В. Педагогіка вищої школи: підручник / Д. В. Чернілевський, І. С. Гамрецький, О. А. Зарічанський, І. М. Луцький, О. В. Пшеничнюк; за ред. Д. В. Чернілевського. – Вінниця: АМСКП, Глобус-Прес, 2010. – 408 с.